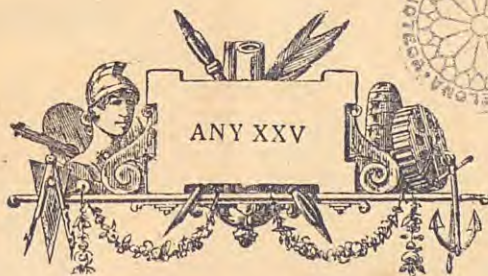

LA RENAISSANCE

REVISTA CATALANA

ANY XXV

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

Carrer de Xuclá, 13, baixos.

BARCELONA.

GOMEZ 86

C. 629-14

July 25

LA RENAIXENSA

TAULA

	Pàgs.		Pàgs.
<i>Agulló y Vidal, Ferrán</i>		<i>B.</i>	
Hivern.	365	La segada.	393
La Corona.	596	<i>B.</i>	
La vaga de ca'n Mulleras.	705	Las tres gracias.	312
A...	768	<i>B.</i>	
Cap al cel.	793	Lo nadal del guarda vías.. . . .	328
<i>Alas, Leopoldo</i>		<i>Balaguer, Víctor</i>	
Adeu Cordera.	497	L'àngel dels Centellas. 17, 33, 49 y 65	
<i>Aldrich, Trinitat</i>		<i>Baranera y Pasqués, Joseph M.^a</i>	
Lo guerrer de Tortosa.	796	La antiga devoció á la Inmacu-	
<i>Aleman y Borrás, Joseph</i>		lada.	139
* *	359	<i>Bartrina, F.</i>	
<i>Aliberch y Tort, Joan</i>		Quadret.	335
Malavolensa.	438	Quadret.	376
María Assumpta.. . . .	534	Pel riu.	398
Lo rosari del pagés.. . . .	783	Quadret.	442
<i>Alomar, Gabriel</i>		Lo salm de la vida.	454
Cap au Puig.	529	<i>Baucells Prat, J.</i>	
<i>Amer, Miquel Victoriá</i>		Matinal.. . . .	617
Aleluya.. . . .	360	<i>Beaumé, Jordi</i>	
<i>Anzizu, Eulalia</i>		Lo braixot.	225
En Heliópolis.	488	<i>Belllloch, Maria de</i>	
<i>Arany Janós</i>		Sant Sever.. . . .	216
La cigonya captiva.. . . .	191	<i>Berga, Joseph</i>	
<i>B.</i>		¿Te 'n recordas?	289
Lo que son las donas.	593	<i>Blanch y Romani, J.</i>	
		Badalls.. . . .	283

	Pàgs.		Pàgs.
<i>Bodria, Joseph</i>		<i>Delclós, Pau</i>	
Costums de ma terra.	649	Germanor.	481
<i>Bordas, Ramon</i>		<i>Elias, Alfret</i>	
Lo dia dels morts.	58	L' arbre de Guernica.	654
<i>Bori y Fontestà, A.</i>		<i>Escriu y Fortuny, Marian</i>	
La cadenera.	416	Monólech de soltera.	556
<i>Bosch de la Trinxeria, C.</i>		<i>Ferrerons, Rafael</i>	
Un capritxo.	257	La mala sombra del centralisme.	769
Maig.	321	<i>Franquesa y Gomis, Joseph</i>	
Recorts.	465	A la meva filla.	16
Recorts y recansas.	689	La cansó de la mort.	278
<i>Brossa, Victor</i>		<i>Franquet y Serra, Joseph</i>	
Quadret.	413	La prometensa.	490
<i>Busquets y Punsect, Anton</i>		<i>G. M.</i>	
Hivern.	77	*.	111
Lliroya.	167	<i>Garcés y Codinach, Joseph</i>	
Follia.	551	A la Verge Inmaculada.	26
Pirenayca.	668	A Jesús.	415
<i>Camps y Solà, Angel</i>		<i>Garriga, Angel</i>	
Tardor.	651	Dihent missa.	400
<i>Capella, Francisco de P.</i>		<i>Gentís y Aguilar, Martí</i>	
Lo diable coix.	161	Lo camp dels pobres.	369
Las mans de Sta. Magdalena.	545	De Lleyda y Balaguer	433 y 449
<i>Casademunt, Joan Manel</i>		<i>Harte, Bret</i>	
Lo fossar.	73	De com Sta. Claus arribà á Simp-	
<i>Casas y Pallerol, Jaume</i>		son's Bar.	801
Cent pobles.	259	<i>Herp, Joseph</i>	
En la mort del bon amich en Va-		Intima.	670
lenti Baulenas y Vinyas.	362	<i>Ho'guer, Drachmann</i>	
Lo teixidor.	552	Morí y fou enterrat.	47
Pagés llobregatà.	699	<i>Hood, Tomás</i>	
<i>Cebrian Mezquita, L.</i>		Lo somni d' un solter.	222
Cantars valencians.	186	<i>Iranzo, Victor</i>	
Lo toch del caragol.	235	La oroneta.	750
Una burrada.	520	<i>Labaila, Jascinto</i>	
<i>Collell, Jaume</i>		Prech á la Verge.	204
No tornarán.	61	Aubada.	288
Scherzo.	461	<i>Llanas y Rabassa, Salvador</i>	
Revenja terrible.	671	L' anell de la morta.	152
<i>Coppée, Francisco</i>		<i>Llimoner, A.</i>	
Un accident.	177	Germanor.	302
<i>Cots y Soldevila, Pere de</i>		<i>M. F. X.</i>	
Lo castell de St. Martí.	29	Amor.	510
Sempreviva.	540		
Matinada.	574		
<i>Dalmáu, Quirch</i>			
Caramellas.	666		

	Pàgs.
<i>Majuelo, Francisco X.</i>	
Festa.	47
Poesia del cor.	238
<i>Maluquer y Viladot, Joan</i>	
Un poeta gallego.	129
<i>Marmier, Xavier</i>	
Deu ho vol.	273
<i>Marull, Francesch</i>	
Lo cant de la nit.	206
La ermita del Remey.	255
En la farola.	286
La fada del amor.	351
La parola.	396
<i>Masferrer y Arguimbau, Francesch</i>	
Lo cloquer de Vich.	79
<i>Masifern, Ramon</i>	
Quadrets d'hivern.	517
Fe y esperança.	541
<i>Maspons y Labrós, F.</i>	
Lo cirerer de la civilització.	193
<i>Masriera, Arthur</i>	
Als obrers catalans.	346
<i>Mateu, Ramon</i>	
La alzina vella.	577
<i>Matheu, F.</i>	
*	397
<i>Mestres, Apeles</i>	
Cansó d'Agost.	575
Cansó de Setembre.	601
Cansó de Desembre.	791
<i>Moliné y Brasés, E.</i>	
La mort.	390
<i>Moncerdá de Macià, Dolors</i>	
Mares.	585
La diada de Santa Creu.	729
<i>Morató y Grau, Joseph</i>	
A la meua amor.	173
Després del mercat.	241
De casa.	305
La pubilla de Bellpuig.	625
Després del combat.	778
<i>Morera y Galicia, Magí</i>	
Jochs Florals.—La regna.	315
<i>Nadal, Lluís B.</i>	
Davant la estatua.—En lo XXX aniversari de la mort de Bal- mes.	157
La festa de Ripoll.	603
La mestressa.	695

<i>Negre y Farigola J.</i>	
Mar endins.	333
<i>Novellas de Molins, J.</i>	
Quadret.	12
Poesia popular.	164
Semprevivas.	213
*	317
Nota d'estiu.	441
A la memoria d'un àngel.	733
<i>Oller, Narcís</i>	
La Magrana.	1
Qui tant tiva fa dos caps. 81 97 y 113	
Jo l'he morta?	337
<i>Palanca, Antoni</i>	
Un àngel més.	537
<i>Paler y Trullols, Enriqueta</i>	
Dols recort.	13
La Espanya felís.	128
A un recent nascut.	645
<i>Palol, Pere de</i>	
Intimas.	137
Plaga.	220
<i>Parramon, Baldomero</i>	
Excursió al castell de Besora.	661
<i>Pascual, Emili</i>	
Recorts.	189
Ma baldufa.	271
Amor d'àngels.	387
Fumant un puro.	581
<i>Pastor é Icart, Joan B.</i>	
El arpa Lllemosina.	472
<i>Pietari Püivarinto</i>	
Lo bruixot.	405
<i>Planas y Font, Claudi</i>	
La primera víctima.	401
La tísica.	751
<i>Pons y Massaveu, Joan</i>	
Peripecias d'un petit rentista.	609
Las botxas.	673
La mort d'en Titus.	737 y 753
<i>R. J. P.</i>	
Recorts.	379
<i>Ramon, Jaume</i>	
Las duas espigas.	600
<i>Renyé y Viladot, Frederich</i>	
Lo cabaler.	711
<i>Ribot y Serra, Manel</i>	
La puntayre.	456

	Págs.		Págs.
<i>Rius y Vidal, Angel</i>		<i>Terré, Jaume</i>	
Tendresas.	203	La papallona y la flor.	735
A Catalunya.	270	<i>Tintoré y Mercader, Lluís</i>	
Melangia.	319	Fira de Rosas.	246
Mare y fills.	331	A la mar.	383
<i>Robert, Robert</i>		Planyívolas.	687
Estudis.	561	<i>Tolstoi, Lleó</i>	
Al mitj del carrer.	657	Burlar al dimoni.	209
L' home de barri.	721	<i>Torres y Reyetó, Jascinto</i>	
<i>Rocamora, Manel</i>		Nit de Totsants.	171
La pó.	169	Marinesca.	356
La guanterera maca.	353	<i>Trenor, Leopoldo</i>	
Fragment.	672	La spasa del templari.	198
<i>Roca y Jordá, P.</i>		Los dos amichs.	249
Malaltia del cor.	348	Espigolant.	296
Estiuhenca.	605	En la caldereria.	381
<i>Ruyra y Oms, Joaquim</i>		<i>Trullol y Plana, Sebastià</i>	
De mala mena.	680	* *	622
<i>Sala, Felip Jascinto</i>		<i>Ubach y Vinyeta, Francesch</i>	
L' amor y la rahó.	479	La Partió.	9
<i>Salinas Rodriguez, Galo</i>		Septembre.	621
La forca y la mitra.	133	Amorosa.	774
<i>Salvadet</i>		<i>Un barceloni</i>	
* *	800	A una forastera.	664
<i>Salvá y Ripoll, María Antonia</i>		<i>Urias d Auria, Carles</i>	
La sempreviva.	299	Tardor.	781
<i>Sans Sebastià</i>		<i>Vallclara, Roser de</i>	
Las primeras calsas.	342	Mirati sunt.	44
Lo roser de las Presas.	385	<i>Valls y Vicens, Agusti</i>	
Recepta per arreplegar pubillas.	641	A la meva caríssima nevodeta	
La papallona.	703	Antonia Ordeig y Valls.	367
<i>Serra y Valls, Joseph</i>		<i>Valls y Vicens, Joseph M.^a</i>	
Una esperansa.	528	A mon estimat fill Joseph M. ^a	432
<i>Solá y Seriol, Baldomero</i>		<i>Verdaguer de Cots, Carme</i>	
Al Orfeo catalá.	549	L' uny de ma terra.	42
<i>Soler de las Casas, E.</i>		<i>Verdaguer, Jascinto</i>	
La morta viva.	623	A un clavell de pastor.	96
<i>Soler, Frederich</i>		La plana de Vich.	125
La creu d' or.	507	Passioneras.	292
<i>Soler, Joseph</i>		Lo puliol.	378
Judas.	336	<i>Verga, G.</i>	
<i>T. E.</i>		Cavalleria rusticana.	145
Intima.	334	<i>Via, Lluís</i>	
<i>T. y R. J.</i>		Nit de boda.	785
La brema.	638	<i>Vidal y Pomar, Joseph M.^a</i>	
<i>Tarré, Emili</i>		Sospirs d' amor.	444
Novembre.	46	<i>Vidal Valenciano, Eduart</i>	
Intima.	304	Intima.	555
Lo rossinyol en la agricultura.	513	<i>Vilanova, Francesch</i>	
La merla.	726	Eduardo Escalante.	636

LA MAGRANA

Lo contrast resultant de l'ocasió y lloch hont ho contava la marquesa, dava, si així 's pot dir, més relleu é interés á son relat.

Era al seu salonet Lluís XVI, que estava espléndidament lluminat y concorregut com tota la casa en celebració del sant de sa hermosa filla Palmira. La marquesa, estel de bellesa ja apagat, seguía essent, per sas qualitats morals y per sa verba sempre eloqüent, un sol de irresistible atracció pe 'ls homes y donas de major talent de sa tertulia. Una de las amigas que més forts pessichs li davan á la butxaca en tractantse de fer caritats públicas, l'estava felicitant en veu ben alta y accent adulator pe 'l donatiu qu' havia fet últimament als fundadors del *Hospici d' Inválits del Treball*. La marquesa s'enrajolá tota y procurá mudar de conversa; pero d'altres pidolayres allí presents, aprofitant l'ocasió de adularla també pera tindre-la sempre propícia, comensaren á moure l' incenser de tal manera que la bona senyora ben contra la seva voluntat, á fi de que callessin y deixessin l' incenser, optá per monopolisar la conversació á tota costa.

Del relat qu'anava á fer, un xich llarch y detallat potser en demasia, volia la marquesa treuren un doble partit; posar en evidencia que no es lo mateix caritat que almoyna, per gran y cuantiosa que esta sia, y quedarse la modesta narradora en lo lloch humil y recatat que sos sentiments cristians li imposavan.

—No 'm parlin—comensá per dir—d'aqueix donatiu en diner que sols m'ha costat lo treball de dar una orde al meu administrador. Lo que jo voldria es tenir forsas y abnegació suficient per emular als qui saben fer la caritat de bó de bó y sense soroll. L'essencia de la caritat, entench jo que está en la afecció y sacrifici que un hi posa; no en la válua material de lo que dona. Lo que jo he donat no val la pena ni may podrá compararse en sos efectes á lo que valgué cert dia una misera magrana. ¿Quín mérit te que doném lo supérfluo, lo que 'ns sobra, lo que no 'ns ha costat cap esforç? Escóltin lo cas que vaig á contalshi...—

Alguns, aquí, prenent las teorías de la marquesa per alusió personal, se mossegaren la llengua; d'altres, poch disposats á escoltar, giraren cua; sols dos ó tres, massa entusiastas de la caritativa senyora pera deixarla humillar fins ahont ella volia, tractaren de demostrar que la caritat y l'almoyna dignifican *igualmente* á qui las fa, quan se tenen en compte la complexió, las ocupacions y las costums contretas. La narradora 'ls deixava dir sens contradirlos...

(Y era precisament al fort de la festa, quan, sobreixint de las grans salas dels balladors, algunas parellas elegantíssimas entravan aturdidas á trencar l'apacívola tranquil·litat d'aquella saleta perla y or, giravoltant vertiginosas al compás de la llunyana orquesta)

Quan aquells acabaren, la marquesa continuá:—Viuda y despossehida ja de totas las gracias de la joventut, qué son per nosaltres, pobres donas, la més falsa y volguda ilusió de la vida...—

Aquí tres ó quatre homes afrontaren en alas de la galanteria lo ridícul de protestar de que la marquesa, aquella bona senyora de seixanta anys, grossa y ampla com una calaixera y flonja y arrugada ja com un tomátech pansit, las hagués perdut ni afa mateix. Pero l'interessada, plena d'una riulla que li feu rebotre totas las carns del cos, passá per alt l'incident

ab tota la discreció més simpática d'una vera persona de mon, y prosseguí:

Deya, donchs, que, alashoras, ab més desitj com qui diu de revestirme de major caràcter de persona desgraciada que de fer la caritat per propi y pur impuls de ferla, vaig entrar á las Conferencias de Sant Vicens de Paul y, convenientment acompanyada, vaig practicar un dia la visita. Sort de que la meva acompanyanta era experta y envellida ja en la virtut, que sino, pobra de mí, á mitj camí m' entorno. Recordo que vam anar pe 'ls vols de la presó, per uns carrers que en ma vida havia vist ni he tornat á veure més. No sé sino que eran negres, foscos, llarchs, y, com deya ella, que era de fora, molt erradors. Pe 'l camí, dins del cotxe, que vam deixar á lo que avuy es Ronda de Sant Pau, me va dar la bona senyora una pila d' antecedents de la pobra familia que anavam á visitar: tota una historia llastimosíssima de desgracia, de ruína y fins de disensions de familia á causa de la perturbació moral que havían produhit en lo malalt alguns companys de la llamada. La meva acompanyanta se fixava principalment en lo perill de que 'l malalt morís impenitent, no sols moguda de la fé y, en consecuencia, del dol de veure com se perdía aquella ánima, sino també del desitj de evitar á la afligida muller un trastorn tremendo y perdurable. Pero recordo que jo (y 'ls hi vull dir porque es graciós de veras) fins que vam ser molt enllá de la historia, no vaig comensar á entreveure que aquella pobra dona, que aquella desventuradíssima muller sobre quina principalment pesava tot aquell feix inmens de desventuras y de penas, fos pas més de planyer que jo; que jo mateixa, porque era viuda y 'm sentía arrossinada pe 'ls anys! Jo havia estimat molt al meu marit, que Deu tingui en Gloria... y, naturalment, la seva mort m' havia sigut dolorosíssima. De cinch nens, n' havia perdut quatre. La meva filla Palmira, únich consol que 'm quedava al mon, era llavors molt petita, estava sempre malaltissa y jo la veyaguantantse d' un fil. Per altra part, l' arreglo d' interessos y la resolució de plets que 'm deixá pendants lo meu marit, me tenían per falta de experiencia de la vida, amohinadíssima y com en torment. Sense ilusions, veyentme ja passada y ab tantas penas, me creya de bona fé la dona més desgraciada del mon. Per aixó dich jo, que tota aquella historia llastimosa de l' Agnetta (re-

cordo que 's deya Agneta la infelís) no m' interessava al principi pas més que la meva mateixa; tant es cert que, pera veure lo que valen los nostres sacrificis y penas, cal compararlos ab altres!—

Al arribar aquí, tots los esperits lleugers del rotllo s' anaren escampat per las salas ahont se ballava y 's reya y 'l recort de tristuras y dols era ofegat ab acudits enginyosos, frases llampants de galantería y parauletas tendras d'amor; fruyt expontani de la sobreditació de la dansa y l'espectacle y fins d'aquell ambient saturat d'essencias finas, que al giravolt de las sedas y las puntas y al moviment dels vanos de ploma, se expandía y s'agitava en ratxas ubriacadoras.

—Ab aquell estat especial d'esperit—seguí dihent la marquesa, ja no més que á un vell brigadier, á un advocat de gran nom y á duas senyoras d'edat, únich contingent á que quedá reduhit son auditori—ab aquell estat d'esperit vaig embocar, derrera la meva acompanyanta, l'escaleta de la casa ahont vivía la pobra Agneta. Y dich que, si vaig sola, á mitj camí m' entorno, porque ¡pobra de mí! ni valor hauría tingut pera atravessar aquella entrada estreta, llarga y fosca com una mina, ni pera pujar després aquella escala que, en sos primers trams, era tan fosca com son passadís d'entrada y, en sos cent y pico d'esglahons d'á palm, no perdía sas pendents impossibles, ni sa apuradora estrechor, ni presentava apoyos segur en sa barana, prima y baldera, que dringava de dalt á baix á la menor batzegada. L'emblanquinat de las parets estava tot salinat per las humitats del rónch cel-obert del pou ahont donava la caixa y d'ahont rebía la claror sempre esmortuhida per las terenyinas de las reixas. Los apuros que jo passava per no emblanquinarme vestit y abrich, no tenen fi ni compte. Ja quasi com ará de grossa y ab la por y 'l panteig ab que pujava, evitar las refregadas era pera mí un impossible.

—Bah, bah, böh!—exclamá galanment l'auditori, condemnant ab un somris bondadós la extremada franquesa de aquella senyora incomparable. Pero ella, lluny de cedir, digué rihent que pujava balancejantse com un barco y trabucant com una oca.

—Per últim, y abreviaré, vam arribar á dalt, porta tercera del quint pis y vam trobar aquella Agneta ab qui jo 'm volía.

comparar ¡Deu m' ho perdó! feta una mar de llágrimas. Ja may hauría pogut somiar la miseria d' aquell piset, que era petit com una nou. Per no haverhi res, ni color, ni ab prou feynas quedava cals á las parets, lo gastat enrajolat estava salpicat de clots, y tot son mobiliari consistía en un llit de pots y banchs, un catre, cinch cadiras desiguals y despintadas y una tauleta embarnissada per l' us, per las grassas y pe 'ls olis que l' enllafiscavan continuament. En aqueixa pobresa, entre aqueixa desolació havían de consumir sas penas: un tísich agonitzant, un geperudet de vuyt anys y l' Agneta, sens comptar ab altres recursos que l' auxili d' una germandat ó confraria y 'l poch que 'ls hi dava la nostra associació. Recordo que era un dia núvol y ja un xich tart de la tarde quan hi vam arribar; pero no era pas la claror lo que m' ho feya veure tot negre, sino l' *ambient* de desastre moral que allí regnava.—

(Aquí del relat de la marquesa, l' orquesta preludiá un minuet distingidíssim, obra de l' época galantejadora y elegant per excelencia, y mitja dotzena de comtesas y marquesses ab altres tants joves de lo més encopetat de l' *high-life* s' arreglaren dins d' aquella sala pera fer las evolucions del antich ball que ells volían ressucitar, ben agens al trist *racconto* de la senyora de la casa.)

—Dins de la pobríssima alcova d' aquell piset que, sens una mala estora ni 'l més humil braser, estava humit y fret com una caverna, vam veure al tísich, primer causant y principal víctima de aquella situació espantosa. Més que un malalt, més que un agonitzant, era un mort ressucitat, un escapat de la fossa d' ahont havía tornat no més ab los ossos cuberts de pergamí ranci, un poch refregat de carmí al voltant dels pómul.

En sa cara, principalment, jo no hi haguera sabut veure sino un cap-de-mort, á no ésser los suhosos cabells que tenia enganxats als polsos, la barba mal sembrada que encara li penjava y sobre tot, aquells ulls transparents com gotas d' aygua al fons dels quals espurnejava un cremell de vida. L' infelís estava assegut dalt d' una márfega rihinflada y dura, rossint, plorant llágrima viva y aufegantse d' un modo tant esgarrifós que, á voltas, ni la samarra, que tantas bossas li feya, li dava prou franquicia. Jo veyá á la pobra muller que s' empassava las llágrimas, y aquell cuadro 'm trencava 'l cor.

Qué no hauria dat jo pera aliviar aquells mals? La vergonya d'haverme comparat un moment ab aquella desventurada esposa, que, jove y guapa encara y ab tots los drets pera johir dels goigs de la joventut, bregava mesos y anys há ab la miseria y la mort, m' arborava la cara, m' opremia la consciencia. Dura es l'agonia sempre, senyors, pera qui la passa y fins pera qui la presencia; pero ¿quánt més dura y amargant no ha d'esser per aquell que, estimant ab totas las sevas forsas, no pot rodejar al malalt de las comoditats y auxilis que la naturalesa demana, perque la miseria l'en priva? Oh, jo 'm recordava del consol que sentia en horas iguals al rodejar al meu pobre marit de tot lo cúmul possible d'auxilis, remeys y precaucions!—

La marquesa feu aquí una pausa pera aixugarse 'ls ulls, que també s'aixugavan sas duas amigas, y, sens parar atenció en la figura del minuet en que 'ls joves balladors entregavan solemnement y ab gran cortesia la gardenia del trau á sas parellas, seguí dihent:

—Ja sé que lo que porto contat no té res d'extraordinari pels que están avesats á veure miseries y malalts. Lo extraordinari es que, mentres la meva acompanyanta y jo créyam las llágrimas d'aquell matrimoni fillas del estat apuradíssim del pobre tísich y la casa, vam descobrir que ni l'un ni l'altre 's recordavan de la miseria, ni de la salut propia; un y altre ploravan la desaparició del nen, del geperudet, ídol de la desgraciada mare, fil únich de vida que lligava encara ab la terra l'ánima d'aquell agonitzant. La desesperació dels tals pares no 'ls hi puch explicar. Lo nen feya sis horas que havia desaparegut. Ahont hauria anat? Si l'hauria mort un cotxe? «L'amor de pares, l'únich amor de la terra no 'l destruheix la miseria, no 'l mitiga ni 'l temor de la mort, ell sol val totas las virtuts; cap com ell tant generós ni capás dels més sublimes sacrificis.» Aixó pensava jo devant de l'afflicció d'aquells pares, quan trukan, l'Agneta surt desaforada á obrir y torna corrent y cridant: ja tenim en Rafelet, ja tenim en Rafelet! Estava fora de sí, boja d'alegría, com si hagués entrat en aquella casa lo que tanta falta hi feya: la salut y la fortuna. Pero sí; es que ella las duya, ella las duya al bras, encarnadas en aquell nen de vuyt anys, esmarlit y caquetich, ab lo cap gros, torsut sobre la espatlla y l'espinada revinclada sota 'l

clatell; que Deu no ha fet als fills bonichs ni lletjos, sino fills. Y en mitj d'aquella joia indomable, casi histérica, la dona colocá al seu Rafelet demunt del llit, vora del qual plorávam esveradas y entendridas nosaltres duás. Y 'l noy, més esverat encara devant l'angoixa de son pare, que plorava y reya alhora á riscos d'escanyarse y de morir, li besá respectuosament lo front, y trayentse corre-cuyta de la butxaca una magrana, li feu ballar devant dels ulls. «Alabat sia Deu!» digué 'l pare acostántse-la ab neguit als llavis, girant la vista en blanch y cayent en basca mortal. «Oh, sí, alabat sia Deu, per sempre més amén!» exclamá l' Agneta arrencant d'allí al nen y cayent de genolls á terra. Nosaltres no sortíam de la sorpresa, sens entendre lo que passava ni poguent endevinar per qué aquella magrana produhía semblant emoció. Hi hagué uns minuts de silenci supréu, d'aquell silenci que ja se 'n ha dit de mort, en que tants quants voltan lo llit aufegan lo plor, per si 'l malalt no ha finat encara...—

(La més próxima parella del minuet, llavors, agafantse per las puntas dels dits ab la má á nivell del cap y caminant ab moviments elástichs y pausats de tentácul, avansá ab gran cerimonia pel mitj d'abdós rengles de balladors, aquets anarén fent lo mateix, una parella darrera l'altra, y, al arribar los primers al extrém oposat, se separaren formant dos rengles y 's saludaren rendint lo cos y blincant los genolls.)

Y com aquesta evolució distraqués un xich á sos oyents, la marquesa 's mocá pera desnucarse la gola que, ab l'evocació d'aquellas escenas, se li havia oprimit novament, acabant després aixís:

—Pero la meua amiga, més experta y serena que 'ls altres, veyent que la basca era passatjera y tenint per molt imprudent lo sometre al malalt á grans emocions, arrencá á l'Agneta y á son fill del cuarto y 'm deixá ab ells en lo del costat. Allí vaig trovar la clau de tot. Aquell matí, haventse enterat lo nen de que son pare, desganat fins al punt de que dias há no tastava res, se menjaría de gust una magrana, s'havía escapat de casa incontinenti. Com que 's tractava d'una criatura angelical que no treya un peu de casa sens permís, los seus pares, que no podían explicarse aquella ausencia, se morían naturalment d'angunia. Y aquí trobém al héroe, y lo sublim de la caritat. Aquell nen s'havía passat sis horas arreplegant

per carrers y plassas puntas de cigarro. Reunirne per la válua de deu céntims sembla que no es fácil. Lo pobre geperudet, passant fret, perque 'l dia ho era, y fam, perque no havía es-morsat ni dinat, buscá fins á lograrlos.

Llavors, boig d'alegría, comprá la magrana y compa-regué.

L'agrahiment y 'l goig posaren en perill á son pare; pero després li allargaren la vida y, tocat del cor, li salvaren l'áni-ma fentlo desistir de morir impenitent com ell volía.

NARCÍS OLLER

LA PARTIÓ

Aquí, diuen que aquí es lo lloch hont deixa
la serra pirenenca 'l nom d' Espanya.
Aquí, devall mos peus corre, invisible
als ulls y al cor, l' esglayadora ralla,
cridantme: «Atúrat, que un pas més com donas
extranger ets: aquí fineix la pàtria!»

Aquí!.. mes ¿y per qué? Qué hi ha que ho provi,
si terra y cel á l' una y l' altra banda
son lo mateix, los hòmens, las creencias,
los sentiments, los usos y la parla?
Qué hi há aquí de francés com tot no ho sía?
Qué hi há espanyol no sent quant veig Espanya?

Qué hi há!... L' aberració en lley convertida
al dret escarnufant, pedrificada.
Lo carreu partioner, glavi que cerca
d' un cos agarrotat l' ardenta entranya,
marcats al pom los símbols de dos pobles
aquí tant criminosos l' un com l' altre.

D' un rey armipotent l' heroyca empresa
de lladre en camí ral, que roba y mata.
D' un senyor de dos mons la villanía,
que del primer tirá damunt la manta
lo que may sigué d' ell: aixó es la fita,
la noble fita de dos grans reyalmes.

Y Reys abdós per dret de rassa 's creyan...
De dret ho foren sols dels que 's jugavan
la túnica del Crist, que may los pobles
serán mercaderías traspasables
al preu del usurer ó á la vilesa
del malfactor, que 'l mur del vehí salta.

Tu que d' Alsacia 'l captiveri ploras,
tu que de Gibraltar l' afront bescantas,
veníu, veníu aquí y desd' eixa altura
diguéume, en quant se veu, valls y montanyas,
pobles, castells y pagesius y ermitas,
ni francés ni espanyol qué pot trobarse!

Llegíu de las parroquias los vells llibres,
las llosas sepulcrales que 'ls ossos guardan
dels que sigueren; tradicions y gestas
cerqueu qui 'us conte, y, al sentáuse á taula,
veyeu ab quin llenguatge beneheixen
lo pa de cada dia 'ls caps-de-casa.

Y del fals testimoni d' eixa pedra,
que diu lo que no es cert, si á retractáuse
no 'us mouhen tantas veus com us acusan,
y la conciencia, si 'n teníu, vos calla;
sufreix tu Gibraltar veure d' inglesos!
Sufreix tu d' alemanys veure l' Alsacia!

La justicia de Deu incorruptible,
d' hora ó més tart al cap-de-vall may falla.
En lo mapa del Cel no hi han fronteras;
no fa trossos cap fita al més xich astre.
Pobles y Reys, gireu al Cel la vista:
l' amor y fora deu llindar la pátria!

Ni murs ni fitas ni canons esborran
lo vincle germanívol de las rassas;
si en tanta terra com d' aquí s' ovira
quan las campanas l' oració senyalan
lo *Pare-nostre* en catalá s' hi resa,
quí negará qu' es tota catalana?

Y valdament de l' áliga las urpas
y del lleó la prepotenta grapa
aquesta pedra en fera lluyta empenyan,
d' assí d' allá roja de sanch portantla,
no la fita, la llosa será hont jega
la víctima á sos odis inolada.

Mes fins lo jorn tant sols en que terrible
l' ira del Cel damunt los botxins cayga,
qu' en sos brassos prenentla Catalunya
llavoras redimida al aixecarse,
tant lluny l' ha de llensar, que no la troben
del gual de Cenía als estanyols de Salces.

FRANCESCH UBACH Y VINYETA

QUADRET

Lo pardalet ha mort per llá la matinada;
caygut del saltador, de potas enrampat,
los ulls tancats, tot fret, la ploma estarrufada,
la nena l' ha trovat.

Un xiscle ha fet y 'l plor mullava sas parpellas;
¡tant que ella 'l va amansir! ¡tant que ella feu per éll!
Al caure cada jorn, cantava cançons bellas
per adormir l' auzell.

¡Ingrat! L' abandoná, sens ferli una amoreta,
sense entonar un cant, sens darli l' adeusiau;
tal volta la tristor d' aquella gavia estreta
quan somniá un palau.

La nina aixeca 'ls ulls, despenja la traydora
presor que tanca 'l mort, son cor ab forza bat...
De prompte cau en sech; ha vist la menjadora
sense ni un grá de blat.

J. NOVELLAS DE MOLINS

DOLS RECORT

Vila de Blanes hermosa,
si bé que per tu 'm dalía,
fa poch temps no coneixía
lo que vals sino de nom.
Que ets en extrém atractívola
y tan afalagadora
que dels cors te 'n fas senyora...
prou que m' ho deya tothom.

No m' enganyaren; respiras
tal ayre de senzillesa
y d' expansiva franquesa,
tens tota tu tanta mel,
que es impossible no aymarte
ab la més greu confiança,
ni deixar sense recansa
¡de tu! terra, mar y cel.

Ni un horisó més plascívol,
ni platja més riolera,
ni vila més encisera,
cercar en lloch es en va:

Y ta superba campinya,
tan ufana, esplendorosa,
be't pots contar per diitxosa,
es de lo millor que hi ha.

¡Que bé en ton sí m' hi trobava
y quán felís me sentía
en la dolsa companyía
d' aquells amichs escullits!
Si al recordar la delicia
d' uns tan breus jorns de ventura,
ne goso encar la dolsura,
se m' aixamplan los esprits.

Jamay; prou que ho sab la Verge
del Vilá ¡recorts hermosos!
ab mos amichs carinyosos
ab quins la vaig visitar;
sí nostres cors tots unírem
pera rendirli homenatge
als peus de sa bella Imatge,
¡jamay los podré olvidar!

Ni al sacerdot venerable
senzill com la flor boscana,
que ab la música galana
al fons arriba del cor;
d' inspiració tan divina,
que embadaleix, arrebat,
tocant ell, cada sonata,
cada nota es un tresor.

Ni al inspirat novelista,
en *Cerca-nius* tot dolcesa,
tot melangía y tendresa
vessant en *Cástich de Deu*;
poeta ensemps de tal válua
com de modestia excessiva,
que ab sas produccions captiva,
perque es del cor tot lo seu.

A ells y á tots los que me féren
ab fina atenció sencera,
estada tan falaguera
en eix país benvolgut;
á tots, á tots los hi envió,
entussiasmada, eternida,
l' expressió més enardida
de ma eterna gratitut.

ENRIQUETA PALER Y TRULLOL.

A LA MEVA FILLA

CLOTILDE FRANQUESA Y PARÍS

EN LO DIA DE SA PRIMERA COMUNIÓ, 20 DE MAIG DE 1894.

Obra ton cor á Deu qu' avuy te crida
per primer cop, d' etern amor encés:
dja hermós com aqueix, ¡ay! en la vida
ja no 'n veurás cap més.

Guáytal allí clos en l' august Sagrari;
per vení ab tu s' ha transformat en Pá;
es lo Deu del Tabor y del Calvari,
lo Deu que 'ns salvará.

Quínas flors li durás á sa presencia?
pobre criatura qu' ha d' honrá al Criador?
Móstrali ta puresa y ta ignoscencia
que son las flors del cor.

La vida es llarga, fosca, esglayadora,
mes prégali que 't vetlli en ton esglay,
que la llum de sa Estrella redemptora
no se t' apagui may.

JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS

L' ANGEL DELS CENTELLAS

I

LA COLOMA Y L' ESPARVER

AL eixir del Congost, d'aqueix camí trist que s'obra pas per entre una ciutat de gegantinas rocas, s'hi veu apareixer l'enrunat castell dels Centellas, família noble y gran entre las més grans, rassa d'héroes que ha deixat son nom estampat en totas las crónicas, bressol de cavallers que han fet sentir son crit de guerra en totas las batalles, casal d'uns comtes que, igual que 'ls Cardonas, podían també ab orgull titularse comtes entre 'ls reys, pero reys entre 'ls comtes.

Hi hagué un temps en que aquest castell alsava al cel sas orgullosas torres, y 's mostrava cenyit per inexpugnables murallas que eran son adorno y sa defensa. Homes cuberts de ferro guardavan sas portas, lo penó senyorial onejava en sa torre d'homenatge y sos patis estavan plens d'arquers y sas habitacions de patjes.

Lo castell era habitat llavors pel comte Guillelm y sa filla Constansa.

Guillém de Centellas, abatut pels anys y las zacas, s' havia retirat, deixant á sos dos fills que perpetuessin son nom entre l' esplendor de las corts y 'l moviment dels camps de batalla. Lo bon vell s' havia reunit ab la seva filla, que may havia sortit d' aquell castell hont morí sa mare.

Acabava Constansa de fer dinou anys. Educada en lo castell per sa digna mare que tant la estimava y á qui perdé quan sols tenia deu anys, sens haver sortit may d' aquella comarca, havia sentit parlar del mon y de la cort, dels tronos y de las ciutats, sens haverhi posat atenció. Ignorant é ignorada, vivia en aquell solitari castell amagat entre boscos y montanyas, com dorm una perla tancada en la petxina que guardan los abims de la mar.

Sabia que hi havia una ciutat gran y poderosa, anomenada Barcelona, no gayre lluny del castell, pero may la havia vist, ni havia sentit curiositat per véurela. Tot lo seu mon, tot lo seu horisont era allí. Allí hi tenia son parch, allí sas flors, allí 'ls boscos que li agradava recorrer montada á cavall, allí 'ls torrentons quin curs seguia alegre y riallera... ¿Qué més podia desitjar?

Era benéfica, compassiva, caritativa. No hi havia casa ni barraca en tota la comarca que en un dia de dol ó de desgracia no hagués vist entrar á Constansa disposada á amaynar la miseria buydant sa butxaca pera escampar l' or fins á vessar, á calmar la tristesa obrint sos llabis pera pronunciar frases de consol, á pendre part en lo dol deixant escapar dos rius de llàgrimas de sos hermosos ulls. Totho ϵ la coneixia y la estimava. Los pobres, cent voltas socorreguts per sos beneficis, li havian donat, en probas de son respecte y admiració, lo simpátich y merescut nom de *l' àngel de centellas*.

Acabava d' arribar la primavera, lo temps de las flors. Era un hermós matí de Maig. Lo sol lluhia esplendent, los prats esclatavan ufanosos y 'ls aucells cantavan alegres mitj amagats en la remorosa arbreda.

Las portas del castell s' han obert, fent pas á duas personas. Son Constansa y son escuder, antich servidor de la casa. La donzella munta en un cavall blanch com lo vel que s' extén fins á sos peus. L' escuder la segueix respectuós á poca distancia, genet en un negre corcer.

Hont va tant dematí la hermosa donzella? Va á respirar

l'ayre pur y benéfich dels camps y á gosar dels esplendors de un horizon seré, á disfrutar las delicias d' un encantador dia de Maig.

Una població composta casi tota de miserables barracas s' extén al peu del castell, á un tret de ballesta d' aquest.

Constansa atravessa la població. Tots los habitants surten á las portas, s' inclinan respectuosament á son pas, alguns la aturan pera benehirla, altres s' hi acostan pera saludarla y molts van á besar la vora del seu vestit. Son pas per entre aquella pobre gent es un triomf. Constansa te una paraula pera cada hu, á tothom crida per son nom, y á tothom somriu.

Son cor batega de goig; y la seva ànima, pura com la primera oració d' un infant, sent una emoció d' alegría inexplicable. Objecte del carinyo y veneració de tota aquella gent que recorda sos beneficis, *l' àngel dels Centellas* es ditxós.

De sobte una sombra passa rápida per son front que s' entristeix, un tel cobreix sos ulls que deixan caure una llàgrima. Constansa 's recorda de son pobre pare que está malalt y lo cor se li ompla de dolor al pensar que está clavat en una cadira de brassos hont lo subjectan las xacras.

Los pagesos veuen la llàgrima que tremola com una gota de rosada en las parpellas de sa protectora y la comprenen. Respectan son dolor y del fons de son cor s' adhereixen tots al filial sentiment.

Per un moment regna en aquell grupu un religiós silenci. Constansa, que s' ha amagat lo cap entre las mans, l' aixeca y mostra á tothom son joliu rostre banyat en llàgrimas. Qué hermosa es en aquell instant!

—Amichs meus, diu escampanant al seu voltant una dolsa mirada, pregueu á Deu per l' alivi del meu pare!—

Al dir aixó atravessa per entre mitj del grupu y se 'n va corrents.

Dret y apoyat en un arbre un home ha presenciât aquella tendra y simpática escena. Porta un rich trajo de cassador. Sembla persona de bona posició; mes un raig sombriu se dibuixa en son rostre. Son aspecte es de noblesa, pero se li veu quelcom que repugna. No ha apartat ni un moment la vista de Constansa, pero sos ulls s' han clavat cobejosos en *l' àngel*

dels Centellas ab lo mateix afany ab que un tigre mira á la seva víctima.

Lo cassador s' ha acostat á un home que acaba de separar-se del grupo. Sa veu te cert to d' orgull. Se diria que may ha sigut afable ab ningú y que, acostumat á manar, es una veu que no pregunta, sino que exigeix.

—Digas, vassall. Sabs qui es aquesta joveneta del cavaH blanch?

—Si ho sé? Mare de Deu santíssima! Ho sab tothom de la rodalia.

—Donchs aixís tots la deuen conèixer?

—Sí, y tots la estiman.

—Y per qué la estiman?

—Perque es un àngel.

—Cóm se diu, donchs?

—*L' àngel dels Centellas.*

—No es aixó lo que 't pregunto.

—No haveu demanat son nom?...

—Son nom de familia, de son llinatge, de son bressol.

—Es filia dels comtes de Centellas, y crech que 's diu Constansa.

—Y ho creus no més?

—Com que entre nosaltres no es coneguda més que per *l' àngel...*

—Está bé.—

Y 'l cassador despedeix ab urch al vassall que s' allunya després d' haverlo saludat.

—¡Constansa de Centellas! murmura 'l cassador aixís que ha quedat sol; Constansa de Centellas, repeteix, tú ets la primera dona que ha fet bategar d' amor mon cor: sols t' he vist un instant y n' hi ha hagut prou pera ferme caure boig y frenétich als teus peus. Constansa, tu serás meva! *L' àngel* te diuen, y be, millor, á mí 'm diuen lo *diable*.—

Y 'l cassador llença una forta riallada.

Abandona totseguit l' arbre en que s' apoya y se 'n va vers hont ha desaparegut Constansa.

Fuig, fuig, pobra Coloma, que l' esparver ja t' ha vist!

II

LO JUTGLAR

Lo cassador s' ha assegut en una pedra á la vora del camí aguantant son cap entre las mans. No pot olvidar al *àngel dels Centellas*. La seva hermosura li ha causat fonda impressió. ¿Qué vol dir que sols l' haja vista un instant, si n' hi ha hagut prou pera decidir del seu pervindre? Ja no li es possible la existencia sense compartirla ab Constansa, no pot viure sens possehirla. Es home de passions violentas, de voluntat ferma. Ha dit: ¡Constansa serás meva! y... ¡Constansa, preparat á ser seva!

Duas noras ha estat lo cassador capficat, los ulls esgarriats, ab lo cap entre las màns y las armas als seus peus. Se sent trepitj de cavalls. Es Constansa que torna.

Lo cassador s' adelanta, s' agenolla y para 'l cavall de la donzella. Constansa se 'l mira sorpresa.

—Noble donzella, diu lo cassador, si necessiteu un cor adicte del tot, un bras ferm sempre, un home disposat á rendirvos homenatge y á proclamar ab la espasa á la má que sou la més hermosa entre las hermosas, disposeu de mí, que no demano més que ser lo vostre cavaller y morir á vostras plantes sota 'l jou de vostras miradas. Soch lo cavaller del Prat.—

Lo Prat es un domini d' allí á la vora y son senyor es un home cruel, inexorable, dolent ab sos vassalls. Per aixó en lo país lo coneixen pel *Diable del Prat*.

La filla dels comptes de Centellas ha sentit pujárseli la sanch á la cara. Es la primera vegada que li diuen tals paraulas, es la primera vegada que sent á un home parlarli de amor. Ab prou feynas s' atreveix á mirar al cassador que te als seus peus. Lo llenguatge del cavaller ha sigut respectuós, pero hi ha en la seva veu una expressió que no ha plagut á Constansa. Las paraulas del cassador no han pogut ferir la corda sensible del cor de la donzella.

—Cavaller del Prat, diu Constansa: m' heu dit cosas que

may havia sentit, que no comprench y que tampoch potser dech comprendre. Sia com vulla, no está be que una noya escolti al mitj del camí las paraulas amorosas del primer que se li presenti.—

Diu, esperona 'l cavall, y ja es lluny del cassador l' *àngel dels Centellas*.

En tot lo dia no s' ha revingut Constansa de la sorpresa que li han causat las paraulas del cavaller. Ha sentit una emoció desconeguda filla de una passatjera vanitat de dona, pero res més. Son cor no hi ha pres part. L' amor pot haver inspirat la seva acció al cavaller, pero la indiferencia ha dictat las paraulas de la donzella. Si recorda la escena es per l' esglay que li ha causat, no per la simpatía que li ha fet sentir. Hi ha en lo cavaller del Prat una vaga impressió d' urch y de sarcasme que ha ferit á Constansa. Sas paraulas encar que humils y cortesanas, han sigut pronunciadas, més aviat que en lo tó del galán que implora, ab l' accent del soberà que mana.

L' *àngel dels Centellas* se diu que may podrà estimar aquell home.

La familia del cavaller del Prat es coneixensa antiga d' en Guillém de Centellas. Lo pare d' aquell ha sigut son company en las batallas, son germá d' armas. Invocant lo nom del seu pare, que no podrà recordar més que grans fets al bon vell, lo jove cavaller se presenta al compte de Centellas á qui sas xacras tenen clavat en la cadira de brassos vora la llar de la sala d' armas.

No ha necessitat instar molt pera que don Guillém li prometés la má de la seva filla. Han parlat en favor del pretendent sa jovenesa, son bell posat, son llinatge y l' antich recort del seu pare. Sols una condició ha posat lo compte. Per mera formalitat y pera cumplir ab las costums caballerescas de la época, á las portas del castell s' hi aixecará un born y 'l cavaller del Prat s' hi presentarà, 'l dia que 's senyali, á proclamar que Constansa es la més hermosa entre las hermosas y què está disposat á batres á cualsevol que sostinga lo contrari. Lo cavaller accepta y surt del castell ab lo cor ple d' alegría.

Ja es seu l' *àngel dels Centellas*.

Lo noble vell, que ha cregut assegurar la felicitat de Constansa, li ha fet saber son determini y la donzella ha sentit

omplírseli 'l cor de dol... Ha acotat lo front com la canya que 's vincla á la ratxada del vent; son cor s' ha encongit com la flor á la que falten los raigs del sol y l' alé de la marinada. Pobre Constansa! Obehirá al seu pare; potser li costará la vida; pero obehirá!

Casi cada dia 's veu obligada á escoltar las falaguerías del cavaller en lo gòrich saló del castell y en presencia del seu pare. Son moments de sufriment pera la donzella que cada vegada sent augmentar son odi per son promés. Lo seu odi, sí... li causa horror á la donzella lo cavaller del Prat. Es un abim que s' interposa entre ella y sos somnis de ventura.

La idea de la cort en la que brillará quan sia la seva dona, no la enlluerna; lo pensament d' esser la reyna en los torneigs y en las festas no la afalaga; l' amor que 'l cavaller li promet no la seduheix.

Constansa está trista, son pare ho coneix, pero no 'n sap la causa.

Pare y filla están assentats vora una finestra per la que hi entra 'l pertum dels taronjers y murira que poblen l' immediat jardí. De cop se sent un cant trist y llunyá.

—Qué es aixó? preguntá don Guillém á un dels seus criats.

—Un jutglar s' ha presentat á las portas del castell á demanar hospitalitat.

—Féulo entrar, diu lo vell, distreuré ab sos cants á la meva filla.—

Lo jutglar ha penetrat en la cambra, pero l' *àngel dels Centellas* no ha girat los ulls, distreta en mirar l' horitzó per quina extensió se perden sas melangiosas miradas.

—D' hont vens, li preguntá don Guillém.

—Dels Sants Llochs, senyor, hont hi vaig anar pera cumplir una prometensa.—

Aixís ha contestat lo jutglar ab veu dolsa y simpática, y aquesta veu ha fet estremir á Costansa. Li sembla que no es la primera vegada que ha sentit lo timbre d' aquell accent. Ha girat lo cap y examina al jutglar. Va vestit ab lo cuydado d' una dona ab tot y brillar en sa cara la decisió y arrogancia més varonils. Porta una trusa brodada d' or y del seu cinturó de vellut negre penja la espasa de gala; una banda verda que erveix pera suspéndrehi la bandola, li creuha 'l pit; sos ca-

bells, que cauhen en ilarchs y espessos rinxos, onejan sobre son coll y reposan en sas espatllas. En son rostre está pintada la emoció.

Constansa 'l contempla en silenci y fa esforços pera recordar en quina época de la seva vida ó en quin somni ha vist aquella cara que no li es desconeguda y ha sentit aquella veu que li es bastant familiar.

Lo jutglar s' ha perturbat devant de la mirada escrutadora de Constansa y, trayent sa bandola, ha preguntat qué pot cantar que sia grat al bon vell y á la hermosa donzella.

—Cántans lo que 't sembli, li ha contestat en Guillém.—

Los dits del jutglar polsan las ármónicas cordas, clava 'ls ulls al sostre y després d' un sentit preludi, comensa una cansó.

En un cant d' amor senzill y trist.

«Al peu del vert pujol sobre 'l que s' extén un bosch de pins que entregan al vent sas cabelleras, hi ha una creu gòtica que aixeca sos dos brassos y que 's dibuixa misteriosa sobre 'l blau del cel.

»Allí hi ve cada tarde á séureshi la hermosa Ida, blanca coloma, cor d' àngel, bellesa agraciada, á quins peus ha caygut, boig d' amor, l' enamorat cavaller.

»No hi ha duas ànimas tant estretament unidas; no hi ha dos cors més íntimament llassats; no hi ha dos amants que més s' estimin y ab més bojería s' idolatrin.

»Qué dolsas las passen las horas sentats al peu de la creu que 'ls aixapluga que sols púdichs pensaments los inspira! No hi ha felicitat com la seva!

»Una tarde 'l cavaller arriba á l' hora de costúm y no hi trova á la seva enamorada. Gira á tot arreu la vista, busca anguniós la estimada de son cor, y... Deu dels cels! Sap que 'ls piratas han vingut, que han desembarcat, que l' han trovada soleta al peu de la creu y que, sense respecte á sa virtut, á sas llágrimas y á sos planys, se l' han enduda mar endins en la seva barca.

»Haveu vist revolcar-se un lleó ferit?... Pitjor era 'l cavaller. Braholá, se desesperá, se tirá furiós per terra y per fí ¡boig de dolor! se llensá á la mar.

»Ida morí de dolor y de desesperació á máns dels piratas.

«La creu quedà sola al peu del pujol, dibuixant en lo blau del cel sa basarda silueta.»

La veu del jutglar ha vibrat dolça y clara en l'espai. Fa estona que ha acabat de cantar y Constansa encara escolta. L'*àngel dels Centellas* sent una emoció desconeguda, son cor batega ab forsa, sos ulls semblan tapats per un vel. Una sola vegada ha mirat la donzella al jutglar mentres cantava, y 'l foch de sos ulls ha torbat á la filla d' en Guillelm.

Quin misteri hi ha?

—Jove, diu lo vell, si vols repòsar en la casa dels meus passats, mos criats cuydarán de donarte lo que necessitis.—

Lo jove ha acceptat y ha seguit á un escuder, després d' haver clavat en Constansa una nova y penetrant mirada.

L'*àngel dels Centellas* s' ha acostat á son pare pera rebre 'l bes que cada nit fan en son front los esgroguehits llavis del pare.

—Adeu, filla meva! li ha dit lo vell senyor.—

Constansa se 'n va á la seva cambra, inquieta, anguniosa, sentint un mal estar que no s' esplica. No pot donarse compte de lo que li passa; sols sab que 'l jutglar l' ha impresionada en gran manera.

VÍCTOR BALAGUER

(*Seguirá*).

A LA VERGE INMACULADA

A tú gran Sobirana, hermosa entre las bellas
est jorn volguí cantarte, mes ¡ay! no poguí, no,
puig la que té son trono encatifat d' estrellas
y arreu més flaire llensa que no las flors novellas,
resta massa enlayrada per arribarhi jo.

Mes si per tú la pensa no trova prou poesía,
no 'm manca pas fermesa ni menys fervent dalit,
per fer que tas grandesas pregone l' ayma mia;
perque ma vida es teva, dolsa Verge María,
y tot mon cor batega per tú dintre mon pit.

Allá hont fixo la vista lo teu nom sempre oviro,
lo mon enter t' aclama com mare del bon Deu,
y quan en nit serena envers lo cel jo miro,
contemplo l' estelada y 'l firmament regiro,
mes may cap estel trovo que tinga lo brill teu.

En tú, jo hi veig lo lliri nascut á la vorera
del regueró argentívol hont s' hi nudreix l' arrel,
y entre las matisadas flors de la primavera,
miro la teva imatge com altra rosa vera,
pel Criador plantada en lo jardí del Cel.

Del bosch en la fondaria sa cansó primerenca
cada jorn á trench d' auba t' endressa 'l rossinyol;
y al esberlar son cálzer la flor boy tremolenca,
ab glops de fina aroma t' encensa amorosenca,
quan d' or banya la terra la llum del ixent sol.

Arreu sento pregarias y cántichs melodiosos
que surten de l' esglesia com penyora d' amor,
y allá dins de tos temples flectantse respectuosos,
veig á sos fills que invocan ab los ulls llagrimosos,
son poderós auxili per minvar sa dissort

Després á Covadonga vola ma fantasía
y á don Pelay contemplo baix son protectorat,
y 't veig á Saragossa y al Bruch en ma follía,
guiant la penó ibérich contra la host impía,
desde 'l Pilá unas voltas y altrás del Montserrat.

Cóm vols, donchs, que no t' aymi la humanitat entera
si dins de tas entranyas un Deu s' hi va abrigat:
cóm vols que nostra Pátria no 't miri falaguera,
si tants cops en la lluyta guiá nostra senyera
y al camp de la victoria la feres onejá.

Si fins los Reys mateixos admiran ta grandesa,
y mil veus t' anomenan mare del diví Amor,
si 'l Cel es ton estatge y 't tenen per Deesa,
los angelets que cantan ta virginal puresa,
teixint sempre garlandas per ferte més llaor.

.

Per' xó en esta diada de goig y de ventura,
que lo teu nom nos mostra l' esglesia, com espill
ahont va reflectirse la santedat més pura,
també jo vull que sápigas que ton recort hi dura;
á dins de la memoria de ton indigne fill.

Y ja que n' es ma pensa mancada de poesia
y may pensaments trova per fé un ramell florit;
admetne com ofrena, Dolsa Verge María,
la ferma prometiensa que lo meu cor t' envia,
de que tant sols batega, per tú dintre mon pit.

JOSEPH GARSÉS Y CODINACH

LO CASTELL DE SANT MARTÍ ⁽¹⁾

PRIMER ACCÉSSIT AL PREMI D' «UN PENSAMENT DE PLATA», EN LO
CERTÁMEN LITERARI DE PALAMÓS DE 1891.

Coronant aspre turó
tot rodejat de cingleras,
s' aixeca vell muradal
ahont s' aferra forta l' eura.

Encar s' hi veuhen marlets
y pedrers y sageteras;
y l' antigüíssim altar
de la gòtica capella.

En son altívol portal
mostrejat d' herba-morella,
s' hi veu encara un escut
sagell d' antiga noblesa.

(1) Lo castell de Sant Martí se troba anant per la carretera que vá desde la vila de Centellas á la de Sant Feliu de Codinas, á cosa d' una hora de la primera de ditas poblacions, y á má dreta de la citada carretera.

Está situat sobre d' un espadat turó voltat en alguns punts de cingles y que en la part viable de la montanya te aquesta un desnivell aproximat de 200 metres.

En lo peu mateix del turó hont hi ha 'l castell, existeix la petita parroquia anomenada de Sant Martí del Recó; y en un de sos atars s' hi venera encara l' antigüíssima imatge de la Verge del Castell, salvada afortunadament de las ruinas.

Senyal dels feudals Senyors
de forca, penó y caldera,
del que un dia fou castell
de Sant Martí de Centellas.

Quan la gent de Carlemany
allunyantse de sas terras,
va passar los Pirineus
pera batre l' host moresca

y á son impuls poderós
pogué contar eixa terra
en cada turó un combat,
en cada plana una gesta,

que senyalaren després
monastirs y fortalesas
que guardaren de la Creu
la redemptora senyera;

com recort de lluyta brau,
y dedicat á la Verge,
s' aixecá l' antich castell
de los comtes de Centellas,

¡Quánts de segles has viscut
ab ta altívola grandesa,
guardantne dintre tos murs
tos comtes y tas comtesas!

¡Quánts cops en los torricons
que mitj arrunats te restan
sentíres en fosca nit
dels guaytas lo crit d' alerta!

¡Y quants al apuntá 'l jorn
ó al ser l' hora del cap-vespre
ohiren sospirs d' amor
tas esculpturals finestras!

¡Si n' has sentit de cançons
dintre tas cambras immensas
per boca dels trobadors;
cançons d' amor y de guerra!

Molts cops la nit de Sant Joan
venir á collas vegeres
la gent del teus encontorns
per celebrá antiga festa.

Y los teus valents arquers
y tos vassalls de remensa
ballar en la plassa d' armas
á la llum de las teyeras.

¡Quántas glorias conquestares,
quantas lluytas sostingueres,
quánts cossos dels comtes guardan
las tombas de ta capella!

¡Quánts cops va dictarhi lleys
sobre costums de la terra
lo bon comte En Joan de Blanes
noble Senyor de Centellas!

L' anomenat Felip quint
butxí de la nostra terra,
assaltà un jorn lo castell
fentlo de sas armas presa.

Llavors vegeres morir
los teus braus homes de guerra,
los teus defensors ardits;
los prohoms de tantas gestas.

Y restares trist y sol,
y vegeres ta capella
y tas tombas, profanadas;
cremat l' altar de la Verge.

La noble dama no veus
recolzada en la finestra,
tot passejant per lo camp
sa mirada trista y freda.

Ni 'l patje que canta y riu,
ni 'ls servents y las donzellas;
ni sens contá als escuders
de ton senyor las proesas.

Ja sols te vé á visitar
l' aygla que volta eixas serras;
ja sols viuhén en tos murs
los rats-penats y orenetas.

Ja avuy sols sents del romeu
la veu rugallosa y feble,
lo xiulet del tort mastral
que tos murs bat ab feresa;

y lo retrunyir del tró
en nits de forta tempesta,
en tant lo ferést llampech
tos rónechs murals llumens.

Avuy sols la soletat
baix sas alas t' enmantella,
y son fossar de tos llors
aqueixas runas desertas.

Han finit de gloria 'ls jorns
tal vegada ja per sempre;
iqué 't veu ara, y quí t' ha vist
antich castell de Centellas!

PERE DE COTS Y SOLDEVILA.

L' ANGEL DELS CENTELLAS

(Continuació.)

III

VORA 'L SEPULCRE

La nit ha extés son negre ropatje per tota la terra. Lo més complet silenci regna per tot arreu.
Qué agradables son al cor la calma y tranquil·litat de la nit! Quín goig tant suau sent lo pit al respirar la nocturna y amorosa marinada que acaricia nostre front! Hermosas nits dels paissos meridionals, quántis misteris tanqueu; pero tambe quántas delicias!

Es la hora de la visita al sepulcre maternal. *L' Angel dels Centellas* agafa una llanterna y atravessa ab pas lleuger los corredors del castell. Lo vent passa xiulant per entre las vol·tas de las galerías, la lluna extén sa claror per las columnas y fa que dibuixin á terra fantásticas figuras. Atravessa Constança 'l panteó y passa sense por per entre las rengleras de sepulcres hont reposan en pau sos nobles passats, quinas despul·las custodian colossals estàtuas embolcalladas en mortallas de marbre.

Al passar per davant de la tomba d'un dels seus avis, li ha semblat sentir una remor, fentse la il·lusió d'haver vist passar un espectre per entre 'ls fúnebres monuments. S'ha deturat sobtada, no tornant a interrompre 'l silenci de las tombas més que la remor tenebrosa del vent.

La jove arriba al punt hont reposa sa mare y cau agenollada sobre la blanca pedra. Hi permaneix bona estona en oració, ab lo cap cot sobre 'l pit y 'ls ulls banyats en llàgrimes. La lluna la embolcalla ab sa poètica claror y, en sa immovilitat, se pendria per una estàtua fúnebre entre sálzers y xiprers.

De sobte brillan sos ulls, alsa 'l cap y acota 'l cos com buscant alguna cosa demunt de la llosa. Deu dels cels! Ha desaparegut lo pom de flors que aquell matí havia depositat ella mateixa sobre 'l monument, piadosa ofrena que cada dia tributa á sa mare.

Quína pot ser la má impía que s'ha atrevit á pendre un depósit al sepulcre, una ofrena á la mort?

Constansa girá 'ls ulls al seu voltant com si tractés de buscar al misteriós lladre, y... Reyna Santíssima! veu adreßarse al peu d'un sálzer la magestuosa figura d'un home. Sembla la estàtua d'un monument fúnebre.

Es lo jutglar. No mira á Constansa; sa mirada, ab vaga expressió de tendresa, 's clava en lo sepulcre. Sos brassos creuats sobre 'l pit, no porta á la espatlla sa bandola y son cap descobert permet que la marinada fassi onejar sa negra cabellera. Qué interessant está en aquella actitud, banyat per un raig de lluna, y que hermós apareix destacant sa trista figura al costat del arbre sepulcral!

La donzella aprofita l' instant en que 'l jutglar te la vista clavada en lo sepulcre de sa mare pera examinarlo ab alguna detenció. Sí; no hi ha dubte, ella coneix á aquell home, pero ¿cóm, ahont, quánt l' ha vist? Aixó es lo que no sab. Repassa un á un tots sos recorts, interroga 'l seu passat, esforça sa memoria... res, no hi cau.

A la filla d'en Guillelm li sembla que dels ulls del jutglar s'ha després una llàgrima que ha anat á caure sobre la tomba de sa mare. Aquesta llàgrima ha fet lo que no han pogut lograr sos esforços; aquesta llàgrima es una revelació; aquesta llàgrima es tota una historia. Lo vel que tapa 'l passat se des-

corre als ulls de Constansa. Ja no dubta. Se dirigeix cap al jutgar y, allargantli la mà, diu ab veu conmoguda:

—Arnau!—

Lo jove s'extremeix de goig y de deliri. Estreny, entusiasmat, la mà que li presenta, l'acosta á sos llavis y exclama:

—Se 'n recorda!... M' ha conegut!.. —

Y, plegant sas mans, alsa 'ls ulls al cel y aixeca en son interior una pregaria d'agrahiment á Deu.

Constansa 'l contempla silenciosa, y després diu ab veu dolça com lo fimbrament d'una lira:

—Arnau!

—Sí, respon lo jove. Soch Arnau de Rocafort, lo proscrit.

—No, no. Arnau de Rocafort, lo company d'infantesa, l'amich de la meva mare.

—L'amich de la vostra mare; heu dit be, Constansa. En altre temps la que avuy reposa en aquesta tomba presència nostres jochs infantils, somrigué al veure desenrotllarse nostre amor, pur com lo primer raig de l'auba, y en son secret pensament intentá un dia enllassar nostras mans com ho estavan ja nostres cors. La fatalitat no ho ha volgut aixís. La mort se l'endugué com lo vent se n'endú una flor que arrenca de son tany, y al mateix temps mon malvat parent me treya de la llar dels meus passats, apoderantse del domini que foren de mos pares. Cinch anys he corregut perdut per lo mon, vivint de la meva bandola y de la meva espasa; cinch anys l'he deixat gosar en repós de lo que es meu. Pero, ¡desgracia! la paciència se m'ha acabat, lo noy s'ha fet home, l'anyell s'ha tornat lleó y, si cal, lo lleó 's tornarà tigre.

—Qué debéu haver sufert, Arnau!

—No es possible explicarho, Constansa. He apurat la copa de fel fins á la darrera gota. He vist fit a fit la desgracia y he lluytat ab ella valerosament. Per sort, he tingut sempre devant dels meus ulls la vostra imatge pera consolarme y donarme forsas. Vos veyia desde lluny tal com sou, hermosa, pura, mirantme pera donarme esperansa y somrihentme pera que no minvés mon valor. Lo vostre recort no s'ha separat may de mí. Hauria calgut pera conseguirho que m'haguessau trossejat lo cor, perque, encara que us vaig deixar essent criatura, us mirava, Constansa, com á la meva promesa. Un ángel me protegeix, me deya, l'àngel dels Centellas me guar-

da y tot me semblava fácil y possible ab aquesta idea consoladora.—

Diu y 'l jutglar estreny ab amor la má de la donzella que aguanta entre las sevas.

A Constansa li ha passat un vel pels ulls. Son front s' ha acotat y sa má ha tremolat entre las del enamorat donzell. L' ángel del dolor acaba de cubrir ab son mantell al *àngel dels Centellas*.

—Constansa! vida meva!...—

Y 'l jutglar no diu res més, pero massa que sos ulls preguntan lo que sa boca calla.

—Arnau, exclama la donzella ab veu adolorida, per qué heu vingut tant tart?

—Tant tart? Qué voleu dir?... Per pietat...

—Arnau, lo meu pare ha disposat de la meva má... Soch la promesa del cavaller del Prat.—

Lo jove al sentir aquestas paraulas s' ha fet enrera, esglayat, com si hagués vist redressarse l' espectre d' una de las tombas que 'l voltan.

—Del cavaller del Prat? murmura. La meva Constansa, la meva amiga, la meva promesa de petit, esposa del malvat que 'm robá 'l patrimoni.

—Qué haveu dit?

—Sí; lo cavaller del Prat es lo mal parent que s' aprofitá de ma orfanesa pera apoderarse ab falsos títols del domini dels Rocafort; sí, lo cavaller del Prat es l' home malvat á qui vinch buscant. Necessito la seva vida y la tindré! Si hi ha al mon una venjansa justa, es segurament la meva. No, Constansa, no, tu no serás may del cavaller del Prat. Si devant del altar li donesses la teva má d' ángel pera enllassarla ab la seva de diable, la que reposa en aqueixa tomba trencarí sa llosa y surtiria pera desunirte. Fatalitat! Fatalitat! L' infern me persegueix! L' home que m' ha robat lo patrimoni vol robarme també la promesa! Pero no ho farà, no es cert, Constansa? Tu no 'l vols... Constansa, tu ets fidel als recorts y als amichs de ta infantesa... Dígam que no l' estimas, Constansa; dígam que, cumplint lo secret pensament de ta mare, sols has de ser meva!...—

La emoció s' ha apoderat de la donzella. Vol parlar, pero se li nua la gola al donar pas á sa veu. Un torrent de llàgri-

mas se li escapa dels ulls, y, allargant de nou sa blanca má al jutjar, sols pot murmurar son nom:

—Arnau!—

No ha dit res més, pero tot ho ha comprés lo jove. Qué més podia demanarli? Qué més que no li hajan expressat aquella emoció, aquelles mateixas llàgrimas...

Ets ditxós, Arnau de Rocafort, ditxós y afortunat! L'amor que guarda Constansa en son cor, com guarda sos perfums lo calzer d'una flor, está consagrat. Agraheix á la Providencia que 't dona las primicias del amor pur y sant d'una verge.

La conmovió de la noya s'ha apoderat també del donzell. Sos ulls s'omplan aixís mateix de llàgrimas, y 'ls dos cauhen agenollats unint sos resos dirigits á la que un dia fou mare dels dos, á la que aprobá son amor invocant sobre son front las benediccions del cel.

Per llarch temps quedan en silenci, pero ha sigut un silenci expressiu com un cant inmens d'amor, sublim com una epopeya plena de heroicas gestas.

Arnau ha sigut lo primer d'alsarse.

—Constansa, diu, avans que arribesses, he agafat de demunt d'aquesta tomba lo pom de flors que havían regat tas llàgrimas. Míral, es aquí, prop d'aquest cor que no ha deixat d'estimarte, que ha glatit sempre d'amor per tú y que d'amor glatirà fins á la tomba. Me n'enduré aquest pom, Constansa; será 'l llas que 'ns uneixi; lo nus d'amors que ha de mantenir enlassadas pera sempre més nostras existencias.

—Ay! fa la jove ab tristesa; aquestas flors jo las havía donat á la meva mare.

—Ella que aprobá mon amor y que te 'm tenia destinada, me las dona desde 'l fons de sa tomba.

—Pero, Arnau, aqueixas flors son del sepulcre.

—Qué hi fa!

—Es un trist pressentiment.

—No, vida meva. Lo cor me diu que han de lluhir dias de felicitat pera nosaltres y 'l cor no enganya. Un home s'interposa entre nostra ditxa; pero jo destruiré aquest obstacle. Ton amor es sols pera mí, no es cert *àngel dels Centellas*?

—Per tu sol. Lo cavaller del Prat m'es odiós. En sas miradas hi brolla un raig de salvatge expressió. Sos llavis, quan

me parla, tenen lo somriure de la hiena. Arnau, t' ho confesso, aqueix home m' esglaya. May, t' ho juro, may Constansa serà seva!—

Dit aixó, l' *àngel dels Centellas*, ab sos ulls matadors, ab sa cara amorosida, extén la mà sobre 'l sepulcre de sa mare.

—Aquí, Arnau, diu Constansa solemnement, sobre aqueixa tomba que guarda las despullas de la que tant nos ha estimat, te juro ser teva...—

En aquell instant lo so d' una campana ha vingut á interrompre á la jove. Es la campana del vehí monastir de monjas que toca l' *Angelus*. Son toch vibra trist y acompassat en l' ayre, sa llengua de metall proclama la grandesa del Senyor. Aquell melangiós to inspira una resolució á la donzella.

—Sí, repeteix Constansa, sí; seré teva... ó de Deu!—

Y l' *àngel dels Centellas*, al dir aixó, ha extés la mà en direcció d' hont venen los misteriosos tochs de la campana.

Aquesta, com si hagués sentit la prometensa que acabavan de fer los llavis de la verge, aumenta son só. Se diria que accepta la ofrena y que entona himnes de gracias.

Arnau agafa una mà de la jove y s' agenolla al sepulcre.

—Deu y nostra mare han rebut ton jurament, vida mevat diu.

—Teva ó de Deu! repeteix Constansa, y, lleugera com una dayna, fuig cap á la porta.

—Constansa! Constansa! crida l' enamorat donzell, que ha vist desapareixer lo vestit blanch de sa estimada per entremij dels arbres y de las estàtuas.—

Constansa ha arribat á la porta, se tomba pero ja no veu á Arnau. Los monuments fúnebres, quals sepulcres y estàtuas fan basarda, li 'n privan. No obstant, sab que 'l sentirá y confia al terral de la nit aquestas paraulas pera que las duga al seu promés:

—Arnau, teva ó de Deu!—

Diu y desapareix com una ombra. L' *àngel dels Centellas* ja es fora de la morada dels morts.

IV

LO DIABLE DEL PRAT

¡Que depressa passen las horas felissas!

¡Com volan aqueixas pocas horas rialleras que volejan devant de nostres ulls, com pintadas papallonas al entorn d' una flor? La ditxa no te gayre durada. Quan l' home es més felís es quan més prop se troba del abím.

Arnau, aixís que ha sortit sa estimada, s' agenolla pera ressar una pregaria per la que reposa en aquella tomba. Queda una bona estona en aqueixa posició ab las mans al front, y, encara que 'ls ulls se li omplan de llágrimas al recort de la que allí jau, en son cor regna la felicitat més complerta.

Lo jutglar acaba son res, s' aixeca y 's disposa á sortir de aquell lloch.

Deu del cel! Qué es lo que veu? Una figura gegantina s' adressa en lo llinar privantli la sortida. Avansa envers l' Arnau; derrera d' ella n' avansa un altre y altres y altres fins á nou. Las últimas que penetran portan aixas que despedeixen una rogenca claror.

Arnau creu somniar.

Lo que sembla 'l capitá dels altres se dirigeix al jutglar. Porta armadura complerta; sobre son casco hi oneja negre plomatje.

—Amagat derrera de vosaltres, diu, he sentit vostra conversa d' amor; no he perdut ni una paraula.

—¡Reyna Santa!

—Arnau de Rocafort: estás en poder meu.

—Jo en ton poder...

—Preparat á seguirme.

—Y qui ets tu?

—No t' ho ha dit encara 'l teu odi.

—Deu meu! Ets?...

—Soch aquell á qui ella y tu aborriu.

—Lo cavaller del Prat!

—Sí; pero tinch encara un altre nom.

—Quín?

—Lo de *diable del Prat*.—

Y á una senyal seva, los nou homes que 'l segueixen se tiran sobre l' Arnau. Com que 's troba sense defensa, no triga en sucumbir cedint al número. Li han lligat los brassos á la esquena. Han lligat sos peus y un mos ofega 'ls seus críts. La lluyta ha sigut curta, pero desesperada.

—Emportéuselen, diu la terrible veu del *diable del Prat*.
Tots se n' han anat.

Las tombas que han sentit sa tranquil·litat eterna perturbada per un moment han tornat á quedar en calma.

Ja no regna allí més que 'l silenci de la mort. Tots han sortit d' aquell lloch. Han atravessat silenciosament lo pati. Han exit per una portella que s' ha apressurat á obrir un guardia en quina má lo del Prat hi ha deixat caure una bossa y passen la vall dirigintse cap al castell del cavaller. Al arribar al peu de sas murallas, sona 'l corn del que 'ls mana, baixa 'l pont de balansa, y entran al castell.

—Que vinga en Germá, diu lo cavaller aixís que arriba á sa cambra.—

Germá es lo majordom, home de mal cor, insensible com son amo. S' ha donat pressa á presentarse y á obedir.

—Germá, diu lo *diable del Prat*; hi ha entre 'ls teus homes un que tinga prou cor pera cometre un assassinat y segura la má pera enfonzar la daga en un pit.—

Lo majordom queda una estona pensatiu, pero no tarda en dir:

—Un ne tinch.

—Segur?

—Segur.

—Se li pot confiar una execució?

—Sense temensa.

—Donchs allavors crídal y que 'm lliuri del presoner que ha entrat ab mí al castell. Jo miraré desde la finestra del meu quarto que treu al torrent. Quan haja mort tireu lo seu cos á l' aygua de manera que jo 'l puga veure desde aquí á la claror de la lluna. Ves á cumplir las meas ordres y digas al teu home que li dono mitja hora de temps y cent florins aragonesos.

—Está be,—diu lo majordom que saluda y se'n va.

Després d'haver donat una ordre tant cruel, lo cavaller del Prat surt á la finestra creuhantse de brassos sobre l'empit. La nit es tranquila, serena; la naturalesa sembla inspirar ideas de dolcesa y calma, y, no obstant, en lo cor del amo del castell hi nia l'odi y la venjansa.

Ha passat llarga estona. Lo *diable del Prat* está impacient, va per cridar, quan de sobte li sembla sentir com la remor d'una lluyta en lo pis de sota. Treu lo cos fora de la finestra, sent un crit esglayador y desseguida lo silenci més complert. S'obra la finestra que hi ha demunt de la seva y un cos cau rodolant fins al fons del torrent.

—Cavaller del Prat, crida llavors una veu, s'ha fet justicia. En mitj de sa crueltat, lo cavaller no pot menos de sentir un estremiment, que li paralisa totes sas facultats.

Es que acaba de fer matar al seu parent.

—Fora remordiments, esclama al cap d'una estona, passantse la má pel front com pera apartar lo vel que se li ha posat. Ja he triomfat. Meu es lo patrimoni dels Rocafort y meu l'*àngel dels Centellas*. Trist es que haja tingut de recorre á un assassinat pera lograr mos desitjos,—

Diu, tanca la finestra y's tira al llit pera que 'l somni esborri 'l crim que acaba de cometre.

VÍCTOR BALAGUER

(Seguirá).

LLUNY DE MA TERRA

¡Patrie meva, Catalunya,
bell país tan estimat,
llar de casa, aplechs del poble
com anyoro vostre escalí!

Sola y trista en terra estranya
mon cor sols fa que plorar,
¡que llarchs me son aquí 'ls días!
¡que tristas las nits se 'm fan!

Las flors d' aqueixa encontrada
arreu llensan flayre grat;
pero encar' que siguin bellas
sa hermosura á mí no 'm plau.

Bolas de neu, francesillas
y alochs de caparró blau
que brodeu ab bellas notas
de color, nostres marjals;

Quí pogués ¡ay! trasportarvos
a ma forastera llar,
junt ab la remor de l' ona
del hermós Mediterrá.

Los sers que aquí me rodejan
¡Deu meu! que me 'n son d' estranys;
no puch dirlos quant sufreiro
ni comprenen mon afany.

Costums, historia y llenguatge
tot es aquí cambiat,
y fins l' ayre que respiro
me fa anyorá mon casal.

No sento aquí per la Pascua
los accents d' antichs cantars
que entona ab las Caramellas
lo fort jovent catalá.

Ni 'l ressó de la tenora
la sardana al puntejar,
boy cridant envers la plassa
vells y joves, xichs y grans.

Per xó quan en nit serena
mils d' estrelles veig brillar,
recolzada en la finestra
y ab mon seny mitj somniant,

A la lluna platejada
dirigeixo mon esguart;
¡quántas cosas jo li conto
ab los ulls espurnejant!

CÁRME VERDAGUER DE COTS.

MIRATI SUNT

La celestial embaixada
los pastors reben de grat
y han vist ja l' humil estada
hont ha nat lo Desitjat.

Si 'ls admira la pobresa
d' aquell estable esquifit
que, estojant tanta grandesa,
als palaus ha avergonyit;

si la nuesa 'ls espanta
d' aquell Infant tremolós,
en mitx de cruesa tanta
sentint com home 'ls dolors;

més los extranya y admira
aquell plor angelical,
sonant com trencada lira
en una nit funeral.

—¿Cóm. sent Deu, gemega y plora
aqueix Nin encisador?—
diu al pastor la pastora
y á un angelet lo pastor.

Y 'l cant sospenent dolcíssim
que terra y cel ha alegrat,
diu l' ángel ab to suavíssim:
—Plora com tots heu plorat.

¿A qué á la terra vindría,
si ab vostra carn no hi vingués?
¿Quín consol pel mon hi hauría,
si aquest Infant no plorés?—

ROSER DE VALLCLARA

NOVEMBRE

Retudas en la platxa están las barcas,
y en tant del temps espera la millora,
lo pescador, orla y velám repassa,
calafateja y los arreus adoba.

S' emboyra l' horisó, la mar se pica,
ab veu ronca las onas alteradas
responen á las veus adoloridas
de las pradas, boscurias y montanyas.

Tot defalleix... que ja l' hivern s' acosta...
Sembla que 'l mon cap á la mort avansa. .
y 'l vell cor s' encongeix... de por tremola...
y no gosa abrigar cap esperansa!..

EMILI TARRE

FESTA

Caderneras amorosas
teniu aqueix pinyonet,
nascut entre llirs y rosas;
pera vosaltres, hermosas,
l' he abastat dematinet.

Jo so 'l trovador que un dia
vostras glórias va cantar.
ab cants de dolsa armonía;
deixau que avuy l' arpa mia
altre cop torni á polsar.

Voláu, voláu, caderneras
estimadas del cor meu,
voláu al Cel ben lleugeras
y allí postráuvos sinceras
de la Santa Verge al peu;

Oferiuli en aqueix dia
un hermós ramell de flors
y digáuli ab alegría
eixas son, Verge María,
las joyas de nostres cors;

A vostra mare estimada,
mareta del vostre cor,
donáuli en eixa diada
un bes dols, una abrassada,
tot l' amor del vostre amor;

Y á la Verge moreneta
demanáuli de tot cor,
que vos posi en sa faldeta
y vos salvi l' animeta,
que val més, molt més que l' or.

Lo bon Jesús es qui us crida
y us espera á dalt del Cel:
ab mots d' un amor sens mida,
vos diu ab accent de vida;
«vosaltres sou mon anhel.»

Aucellets d' alas dauradas
dítxosa festa tingáu:
mas notas son ja acabadas...
Caderneras estimadas
¡adeussiáu, adeussiáu!

FRANCESCH J. MAJUELO.

